

Lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu

Rīgā,

2017.gada 9. novembrī

Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors Māris Leja, izskatījis žurnāla "Ir" galvenās redaktores Nellijas Ločmeles iesniegumu un pārbaudes materiālus,

konstatēja: (aprakstošā daļa)

2017.gada 28.septembrī žurnāla "Ir" galvenā redaktore N.Ločmele Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 priekšsēdētājai Ingunai Sudrabai adresējusi iesniegumu, kurā norādīts, ka š.g. 18.septembrī komisijā paskaidrojumus sniedza Latvijas Žurnālistu savienības pārstāvji Juris Paiders un Imants Liepiņš, kuru teiktais vairākos gadījumos bija nepatiesa.

J.Paiders paziņoja, ka neesot iespējams noskaidrot žurnāla "Ir" izdevēja AS "Cits medijs" patiesos labuma guvējus, jo tie nav publiskoti (skat. sēdes video ieraksta 37.min.). Savukārt I.Liepiņš savā ziņojumā norādīja, ka "Ir" veiktā "Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas (*fake news*)" un "žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus".

Šie izteikumi ir nepatiesi, jo pilns AS "Cits medijs" akcionāru saraksts publicēts internētā un ikvienam pieejams kopš žurnāla "Ir" izdošanas sākuma jau 2010.gadā. "Ir" akcionāru skaitā ir tikai fiziskas personas, kas atbilstoši Komerclikumam (17.¹p.) uzskatāmas par sabiedrības patiesajiem labuma guvējiem. Savukārt Rīdzenes sarunu saturs nav "viltus ziņas", bet gan visos gadījumos patiesa un precīzs valsts amatpersonu un to sarunbiedru teiktā atspoguļojums. Publikācijām par pamatu ir izmeklēšanas iestāžu noklausītās sarunas. Līdz ar to I.Liepiņa sniegtie paziņojumi un aplēstie skaitļi ir nepatiesa informācija. Paskaidrojumu konteksts liecina, ka J.Paiders un I.Liepiņš nepatieso informāciju komisijai sniedza apzināti, lai nomelnotu žurnālu "Ir" un tā izdevēju AS "Cits medijs."

Motīvu daļa

Krimināllikuma 272.pantā citastarp paredzēta atbildība par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu parlamentārās izmeklēšanas komisijai, ja to izdarījusi persona, kurai saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt ziņas parlamentārās izmeklēšanas komisijai.

Atbildība par šo noziedzīgo nodarījumu paredzēta speciālajam subjektam, kurš apzināti (ar tiešu nodomu) sniedz nepatiesas ziņas parlamentārās izmeklēšanas komisijai.

I.

J.Paiders un I.Liepiņš uzskatāmi par šī noziedzīgā nodarījuma subjektiem, jo saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 7.panta pirmo daļu parlamentārās izmeklēšanas komisijai ir tiesības uzaicināt uz savām sēdēm jebkuru personu un uzklaut tās paskaidrojumus. Savukārt no šī panta trešās daļas izriet, ka personai ir tiesības atteikties sniegt paskaidrojumus tikai par sevi un saviem ģimenes locekļiem, bet ne citos gadījumos. Tātad, skatot šīs normas pirmo un trešo daļu kopsakarībā secināms: persona, kurai ir pienākums sniegt ziņas parlamentārās izmeklēšanas komisijai ir tāda persona, kura uzaicināta uz parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdi un viņai nav tiesības atteikties sniegt paskaidrojumus par sevi un saviem

ģimenes locekļiem. Šis speciālā subjekta statuss uzskatāms par iegūtu, ja šāda persona uzaicināta uz parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdi neatkarīgi no tā, vai pirms uzaicināšanas viņa pati izteikusi gribu izteikties tajā.

II.

Krimināllikuma 272.pants paredz atbildību par nepatiesu ziņu sniegšanu.

Krimināllikuma 272.panta komentāros norādīts, ka nepatiesas ziņas ir tāda informācija, kas neatbilst patiesībai, kas ir melīga pēc sava satura. Nepatiesas ziņas komentējamā noziedzīgā nodarījuma gadījumā var raksturoties kā īstenībai neatbilstoši, pilnībā vai daļēji sadomāti vai sagrozīti fakti, noklusēti patiesie apstākļi, melīgs notikumu, apstākļu atspoguļojums u.tml. (Hamkova D., Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV.nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 436.lpp.).

Turklāt, piemērojot šo normu, papildus jāņem vērā, ka Krimināllikuma 272.panta sastāvu nevar veidot dažādi personas vērtējumi, uzskati, kas pausti parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē. Līdzīga pieeja atzīta radniecīgos noziedzīgo nodarījumu sastāvos, piemēram, Krimināllikuma 300.pantā, kurā paredzēta atbildība par apzināti nepatiesu liecību. Šī noziedzīgā nodarījuma sastāvu neveido liecinieka domas, secinājumi, uzskati. Šādi vērtējumi, pat subjektīvi nepareizi, nav apzināti nepatiesa liecība (Senāta 1937.gada 12.maija spriedums lietā Nr.400. Latvijas Senāta spriedumi (1918-1940). Senāta Kriminālā kasācijas departamenta spriedumi 1936-1940. 16.sējums. Rīga: faksimilizdevums, 1998, 6221.-6222.lpp.).

Jautājums par ziņu un viedokļa (uzskatu un vērtējumu) norobežošanu detalizētāk analizēts citu pārkāpumu kontekstā. Visplašākā judikatūra šajā jautājumā ir lietās par goda un cieņas aizskaršanu. Lai gan šīs atziņas paustas saistībā ar personas civiltiesisko atbildību, tās ir universālas un tāpēc piemērojamas, lemjot jautājumu par noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvo pusi, ja konkrētā sastāva pazīmju lokā iekļauts priekšmets – ziņas.

Saskaņā ar šīm atziņām fakti jeb ziņas ir pakļaujami patiesības pārbaudei un to pastāvēšana var tikt pierādīta. Turpretī viedoklis nav pakļauts patiesības pārbaudei. Tas atspoguļo personas subjektīvu vērtējumu par kādu personu, tās darbību vai kādu notikumu. Tādēļ tas nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai cik nepieņemams tas kādam neliktos. Fakta un viedokļa nošķiršana dažkārt gan var būt grūts uzdevums, jo īpaši tādēļ, ka viena publikācija var vienlaikus saturēt gan faktus, gan, pamatojoties uz tiem, izteiktu viedokli. Tas, vai izteikums vērtējams kā ziņa vai kā viedoklis, jāvērtē katrā konkrētā gadījumā, ņemot vērā vairākus kritērijus.

Saskaņā ar judikatūru, norobežojot faktu (ziņu) no viedokļa, pirmkārt, būtiskākā ir nevis izteikuma gramatiskā interpretācija vai tas, ka izteikums pausts apgalvojuma vai pieņēmuma formā, bet publikācijas vai izteikumu kopējais konteksts. Otrkārt, būtiska nozīme piešķirama tam, kā šādu izteikumu vai sižetu uztvertu neitrāls lasītājs (adresāts). Vai viņš, to, piemēram, vērtētu kā neizdevušos joku, vai asu kādas personas kritiku, vai arī uztvertu kā konkrētu faktu. Treškārt, svarīga var būt arī paša izteikuma autora piešķirtā nozīme attiecīgajiem izteikumiem (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Plēnuma un tiesu prakses vispārināšanas daļa. Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību. 2004.gads, 9.-10.lpp.).

III.

Žurnāla "Ir" galvenās redaktors N.Ločmeles iesniegumā norādīts, ka apzināti nepatiess ir šāds žurnālista I.Liepiņa apgalvojums: "Ir" veiktā "Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas (*fake news*)". Iesniedzējas ieskatā Rīdzenes sarunu saturs nav "viltus ziņas", bet gan visos gadījumos patiess un precīzs valsts

amatpersonu un to sarunbiedru teiktā atspoguļojums. Publikācijām par pamatu ir izmeklēšanas iestāžu noklausītās sarunas, kas notikušas viesnīcā Rīdzene.

Vērtējot iesniegumu šajā daļā, vispirms atzīmējams, ka nav izšķirošas nozīmes tam, vai I.Liepiņš jēdzienu “viltus ziņa” lietojis tā vispārpieņemtajā nozīmē. Lai gan drīzāk jāpiekrīt iesniedzējas viedoklim, ka paties un precīzs valsts amatpersonu un to sarunbiedru teiktā atspoguļojums, nav viltus ziņa, tomēr tam nav izšķirošas nozīmes, vērtējot I.Liepiņa nodarījumu no krimināltiesiskā viedokļa. Tāpēc šis jautājums lēmumā sīkāk netiks analizēts. Kā norādīts iepriekš, norobežojot faktu (ziņu) no viedokļa, būtiskākā ir nevis izteikuma gramatiskā interpretācija, bet izteikumu kopējais konteksts, kā arī tas, kā šādu izteikumu uztvertu neitrāls to adresāts, un kādu nozīmi tam piešķīris izteikumu autors. Izšķiroši ir tas, vai apgalvojums “Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas (*fake news*)” ir fakts vai viedoklis, un, ja tas ir fakts, vai tas ir nepaties.

Vērtējot I.Liepiņa lietotā jēdziena “viltus ziņa” nozīmi viņa sagatavotā ziņojuma kontekstā, nav šaubu, ka tas lietots tādā nozīmē, ka liela daļa no sarunās minētā reālajā dzīvē nav īstenojies. Par to uzskatāmi liecina ziņojuma struktūra, kas viscaur konsekventi ievērota. Ziņojums strukturēts tādā veidā, ka vispirms tiek citēts noteikts sarunas fragments, kas publicēts žurnālā “Ir”. Tālāk analizēts, vai sarunās minētie nodomi (nākotnes plāni) realizējušies. Atkarībā no tā, vai tas apstiprinājies, slēdzienā (secinājumos) par katru analizēto sarunas fragmentu norādīts, vai reālā notikumu gaita atbilst plānotajai. Šie secinājumi par katru sarunu fragmentu atsevišķi nav formulēti vienveidīgi, taču kopumā to nozīme ir identiska vai vismaz līdzīga, piemēram:

- “reālā notikumu gaita pilnībā apgāz tos izteikumus, kas publicēti “Rīdzenes sarunās”” (6.lpp.),
- “IR” publicētā informācija izrādās nepatiesa (9.lpp.),
- “fakti liecina pilnīgi pretējo “IR” publicētajiem izteikumiem” (10.lpp.), “Šleseram nav izdevies panākt to, kas viņam šeit piedēvēts” (11.lpp.),
- “šoreiz informācija ir izrādījusies nepatiesa pretējā veidā: Lembergā tiek piedēvēti izteikumi, ka *Mediju Namam* neesot izdevies tikt pie reklāmas līguma — bet realitātē ir gan!” (14.lpp.),
- “preses izstrādājuma IR versijā tagad, pēc daudziem gadiem, savukārt publicēta puspatiesība — tas ir fakts, ka šāds līgums pastāvēja, taču nav fakts tas, ka šāds līgums būtu noslēgts vienīgi pēc Šlesera un Amerika iejaukšanās.” (16.lpp.),
- “Šlesers ir zīmējis sliktāko iespējamo scenāriju. Taču realitātē, par laimi, tas nav piepildījies, tieši otrādi — ir piepildījies pozitīvais scenārijs” (17.lpp.),
- “realitāte ir pilnīgi otrāda nekā preses izstrādājuma «IR» minētais. Ir notikusi nevis privatizācija, bet diametrāli pretējais: nelikumīga nacionalizācija, izmantojot kriminālus paņēmienus” (19.lpp.),
- “publicētie teksti līdz šim nav piepildījušies, taču pastāv reāli draudi, ka šis būs viens no tiem retajiem gadījumiem, kad draudi var piepildīties pēc ilgāka laika” (20.lpp.),
- “žurnālā rakstītajam nav nekāda saskare ar reālo dzīvi. Prettiesisku saistību starp Šleseru, Koziolu, Kļaviņu un iespējamu «īpašumtiesību legalizāciju» neatrada ne KNAB, ne prokuratūra, un to nevar atrast šobrīd.” (21.lpp.),
- “patiesiem faktiem atbilst preses izstrādājuma IR aprakstītā notikumu gaita” (23.lpp.),
- “apstiprinās tā teksta daļa, kurā Šlesers skaidro par teritoriju statusa īpatnībām brīvostās, taču ne tā, kur Dūkļavam piederot slēptās īpašumtiesības” (24.lpp.),

- “kopumā šis viss atkal jau ir «fake news»” (26.lpp.),
- “tukšu runāšanu mēģina pasniegt kā faktu — tā tad kārtējā viltus informācija” (27.lpp.),
- “ikviens var paskatīties pa logu laukā un ieraudzīt, ka pilnīgi nekas no IR publicētā reālajā dzīvē nav piepildījies” (28.lpp.),
- “kārtējā viltus ziņa” (29., 30.lpp.),
- “viltus informācija par netapušu partiju Varenā Latvija” (31.lpp.).

Līdzīgā veidā par katru nākamo sarunas fragmentu izdarīti nākamie secinājumi ziņojuma turpinājumā.

Ziņojumu noslēdzošajā daļā norādīts, ka: “Iznākumā publicētas ir sarunas, kurās runātais tikai retumis piepildījies reālajā dzīvē. Stabili lielākajā daļā no «Rīdzenes sarunām» piepildījies ir diametrāli pretējais žurnālā sarakstītajam! Nodalot tekstā izteiktos vērtējumus un viedokļus no cieti pārbaudāmām ziņām, iegūstam viennozīmīgu statistiku: piepildījusies tā informācija, kas publicēta žurnālā pavisam kopā 660 rindu garumā. Tikmēr faktiski Latvijā pretējais noticis tam, kas žurnālā sarakstīts 3123 rindīnās. Slēdziens ir viennozīmīgs: «Rīdzenes sarunu» publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas («fake news»), un šīs publikācijas saturs tikai par 20, 51% sakrīt ar notikumiem reālajā Latvijā. Līdz ar to žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus par lietām, kas nekad nav notikušas vai nav tikušas īstenotas.”

No iepriekš analizētās ziņojuma struktūras un konteksta secināms, ka žurnālista I.Liepiņa apgalvojums “Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas (*fake news*)”, objektīvi raugoties, jāsaprot šādi: “79,49% no Rīdzenes sarunā runātā nav realizējies dzīvē.”

Nav būtisku šaubu, ka šādā nozīmē šo izteikumu domājis arī I.Liepiņš, ko apliecina arī viņa paskaidrojumi, kas doti iesnieguma pārbaudes ietvaros.

Analogi secinājumi izdarāmi, novērtējot to, kādu nozīmi šim izteikumam piešķir objektīvs izteikumu adresāts. Neatkarīgi no tā, cik metodoloģiski pareiza ir I.Liepiņa pieeja, izvēloties pārbaudei sarunu fragmentus, ziņojums viscaur konsekventi (vienveidīgi) strukturēts. Ziņojumā vispirms tiek citēts konkrēts sarunas fragments, kurā izteikti nākotnes plāni (nodomi), tālāk pārbaudīts, vai tie realizējušies dzīvē, un noslēgumā secināts, vai sarunā minētais piepildījies un attiecīgi izdarīts secinājums, vai žurnālā “Ir” publicētais ir vai nav “viltus ziņa”. Šāda struktūra raksturīga katram ziņojumā pārbaudītajam sarunas fragmentam. Līdz ar to, arī pavirši iepazīstoties ar šo ziņojumu, nav šaubu, ka objektīvs izteikuma adresāts saprot, ka izteikums “Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas” saistīts tikai un vienīgi ar to, ka lielākā daļa no sarunās runātā dzīvē nav realizēts.

Tas, ka liela daļa no Rīdzenes sarunās minētā nav realizējies dzīvē vai vismaz tas nav pierādīts atbilstoši Kriminālprocesa likuma standartam, atbilst patiesībai. Līdz ar to I.Liepiņa izteikums “Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas (*fake news*)” neveido Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo sastāvu.

IV.

Par I.Liepiņa izteikuma turpmāko daļu “žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus” norādāms tālāk minētais.

Izolēti raugoties, šo izteikumu var uztvert kā faktu, jo arī personas darbības mērķi, motīvi ir zināmā mērā pakļauti pārbaudei. Tomēr, ņemot vērā izteikuma kontekstu, izdarāms citāds secinājums. Šī izteikuma daļa vērtējama kā viedoklis, ko I.Liepiņš izteicis, balstoties uz parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē prezentētajā ziņojumā apkopoto faktu izvērtējumu, jo šo izteikumu nevar vērtēt atrauti no ziņojuma

kopējā saturā. Jo plašāka informācija sniegta par to, kāpēc persona izdarījusi kādu secinājumu, jo vairāk nozīmi zaudē vispārīgais apgalvojums par to, ka “žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus”. Šādā situācijā šie izteikumi iegūst secinājuma (viedokļa) nozīmi. Tā ir žurnālista subjektīvā (iekšējā) pārlicība, kuras pareizību nav iespējams pārbaudīt. Vai šī subjektīvā (iekšējā) pārlicība kādam liekas pareiza vai nepareiza, no krimināltiesiskā viedokļa nav nozīmes. Arī parlamentārās izmeklēšanas komisijai nav saistoši jebkādi komisijas sēdē izteiktie viedokļi. Līdz ar to arī šī izteikuma daļa neveido Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi.

V.

Žurnāla “Ir” galvenās redaktora N.Ločmeles iesniegumā norādīts, ka apzināti nepatiess ir žurnālista J.Paidera apgalvojums par to, ka neesot iespējams noskaidrot žurnāla “Ir” izdevēja AS “Cits medijs” patiesos labuma guvējus, jo tie nav publiskoti (skat. sēdes video ieraksta 37.min.). Iesniedzējas ieskatā šie izteikumi ir nepatiesi, jo pilns AS “Cits medijs” akcionāru saraksts publicēts internētā un ikvienam pieejams kopš žurnāla “Ir” izdošanas sākuma jau 2010.gadā. “Ir” akcionāru skaitā ir tikai fiziskas personas, kas atbilstoši Komerclikumam 17.pantam uzskatāmas par sabiedrības patiesajiem labuma guvējiem.

Veicot iesnieguma pārbaudi šajā daļā, konstatēts, ka J.Paiders parlamentārās izmeklēšanas komisijas 2017.gada 18.septembra sēdē, sākot no 36.minūtes līdz 37 minūtes 30.sekundei, izteicies šādi (neskaitot neskaidrās un neprecīzi izteiktās frāzes): “Un vēl viens jautājums, kas es domāju ir ļoti svarīgs par patiesā labuma guvējiem. Tātad Jansona kungs, cik es dzirdēju no preses... Es domāju, ka Latvijā šobrīd privātā sfērā ir diezgan labi pieejami patiesā labuma guvēji. Uzņēmumu reģistrā patiesā labuma guvēji ir diezgan masu informācijas līdzekļiem ir noskaidrojami, izņemot, tad, ja tiek izmantota forma – akciju sabiedrība. Ir divi mediji, par kuriem ļoti ietekmīgi mediji, par kuriem ir sarežģīti noskaidrot patiesā labuma guvējus, tie ir, žurnāls “Ir” un “Latvijas Avīze”. Par “Latvijas Avīze” viena Latvijas uzņēmuma publiski pieejamā auditora ziņojumā ir informācija, ka ... 100% akciju, kas izdod “Latvijas Avīze”, pieder attiecīgajam uzņēmumam. Tātad šeit ir iespējams noskaidrot patiesā labuma guvēju. Attiecībā par žurnālu “Ir”, diemžēl kā akciju sabiedrībai, patiesā labuma guvēji nav iespējams noskaidrot. Tātad viņš netiek publiskots. Līdz ar to, grūti ir novērtēt kā interesēs šobrīd notiek dažāda veida tātad neprofesionālās, neētiskas darbības attiecīgajā žurnālā, kas tad taisa, kas tad ir tas īstais patiesā labuma guvējs. Un ļoti smaga pelēkā patiesā labuma noskaidrošanas zona ir arī sabiedriskie mediji [..].”

Vērtējot šos izteikumus, vispirms atzīmējams, ka parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē J.Paiders par patiesā labuma guvēju noskaidrošanu saistībā ar žurnālu “Ir” izteicies divas reizes. Neskaitot iesniedzējas iesniegumā minēto izteikumu, J.Paiders izteicies šādi: “Ir divi mediji, par kuriem, ļoti ietekmīgi mediji, par kuriem ir sarežģīti noskaidrot patiesā labuma guvējus, tie ir, žurnāls “Ir” un “Latvijas Avīze”.” Šie izteikumi atšķiras ar to, ka iesniegumā citētais J.Paidera izteikums var liecināt, ka patieso labumu guvēju noskaidrošana ir absolūti neiespējama, savukārt otrs (iesniegumā necitētais) izteikuma formulējums izteikts ne tik kategoriskā formā un var liecināt, ka patiesā labuma guvēja noskaidrošana ir sarežģīta.

Vērtējot iesniegumā norādīto izteikumu, to nevar vērtēt atrauti no šī otrā izteikuma, jo laika ziņā tos šķir īss laika periods, turklāt abi izteikumi skar vienu un to pašu jautājumu. Līdz ar to jāsecina, ka parlamentārās izmeklēšanas komisijā J.Paiders bija domājis izteikties šādi: žurnāla “Ir” patiesā labuma guvēju noskaidrošana ir sarežģīta, bet otrs kategoriskāks apgalvojums ir neprecīzs domas formulējums.

To, ka tieši šādā nozīmē J.Paiders domājis šos izteikumus, liecina arī pēc parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdes iesniegtais rakstiskais skaidrojums. Šajā skaidrojumā viņš detalizētāk pamatojis, kāpēc uzskata, ka žurnāla "Ir" patiesā labuma guvējus sarežģīti noskaidrot.

Tas, vai kāda apstākļa noskaidrošana ir viegla vai sarežģīta, jau pirmšķietami liecina, ka tas ir viedoklis, nevis ziņa, jo tas atkarīgs no daudzu subjektīvu un objektīvu faktoru kopuma, piemēram, konkrētās personas faktiskām iespējām noskaidrot interesējošo jautājumu, to cik ļoti viņa vēlas to noskaidrot, vai viņa izmantojusi visas iespējas to noskaidrot, ar kādiem šķēršļiem saskārusies u.tml.

J.Paidera rakstiskais skaidrojums parlamentārai izmeklēšanas komisijai apstiprina pieņēmumu, ka komisijā sēdē paustais izteikums par to, ka žurnāla "Ir" patiesā labuma guvēju noskaidrošana ir sarežģīta, ir viedoklis.

Šajā paskaidrojumā norādīts, ka patiesām mājas lapā <https://irir.lv/par-irir-lv> norādīts uzvārdu saraksts, kas tiek nosaukti par akciju sabiedrības "Cits Medijs" akcionāriem. Diemžēl sarakstā norādītās personas nav precīzi identificējamas un sarakstā nav informācijas par akciju procentuālo sadalījumu. Lai gan mājas lapā <https://irir.lv/par-irir-lv> ir norādīts, ka "visi "Ir" akcionāri ir parakstījuši ētikas kodeksu, kurā apliecina uzticību redakcionālās neatkarības un ētiskas uzņēmējdarbības principiem. "Ir" akcionāru bāze ir plaša un saskaņā ar akcionāru savstarpējo vienošanos nevienam nevar piederēt vairāk par 25% daļu", tomēr, iepazīstoties ar akciju sabiedrības "Cits Medijs" statūtiem, jāsecina, ka akcionāri ir sadalīti vairākās kategorijās ar atšķirīgām tiesībām. Akciju sabiedrības "Cits Medijs" mazākums akciju (21%) pieder «A klases» un «B klases» akcionāriem, kuriem ir balsstiesības, bet vairākums akciju (79%) pieder priekšrocību akcionāriem, kuriem nav balsstiesību. Galveno patieso labumu no akciju sabiedrības darbības gūst A un B klases akciju īpašnieki, tāpēc, lai identificētu, kuras personas izlemj uzņēmuma vadības iecelšanu un nomaiņu, ir jāzina nevis kopējais akciju sadalījums, bet gan tas, kāds ir akciju piederības sadalījums starp akcionāriem, kam pieder A un B kategoriju akcijas. Līdz šim uz *Neatkarīgās* aicinājumiem akciju sabiedrības "Cits medijs" vadība un darbinieki nav atsaukušies un nav publiskojuši, kam pieder A un B kategoriju akcijas, tāpēc nav iespējams identificēt reālos patiesā labuma guvējus.

Iesnieguma pārbaudes ietvaros J.Paiders paskaidroja, ka patiesā labuma guvēja jēdzienu parlamentārās izmeklēšanas komisijā lietojis nozīmē, kāda tam piešķirta speciālajā likumā (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumu), bet jo īpaši pēc definīcijas pirmās daļas, saskaņā ar kuru patiesais labuma guvējs ir fiziskā persona, kuras īpašumā vai tiešā vai netiešā kontrolē ir vismaz 25 procenti no komersanta pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju kopskaita vai kura citādā veidā kontrolē komersanta darbību.

Jautājumā par A un B klases akcionāriem pie žurnāla "Ir" bija griezies U.Dreiblats vai R.Rozenbergs, aptuveni 2011.-2013.gadā. Par šo vēšanos pie akciju sabiedrības "Cits Medijs" un atbildes nesaņemšanu J.Paiders uzzināja no paša U.Dreiblata vai no publicētajiem rakstiem par šo jautājumu, kas tajā laikā tika publicēti.

Pārbaudes ietvaros noskaidrots, ka iepriekš līdzīga rakstura informācija publicēta masu saziņas līdzekļos, piemēram, 2013.gada 17.janvāra "Neatkarīgā Rīta Avīzē".

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka apstiprinās sākotnējais pieņēmums, ka J.Paidera izteikums par to, ka žurnāla "Ir" patiesā labuma guvēju noskaidrošana ir sarežģīta, ir viedoklis. Tas, cik pamatots un argumentēts ir šis viedoklis, nav nozīmes, lemjot jautājumu par Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma pazīmēm, jo šī noziedzīgā nodarījuma priekšmets ir nepatiesas ziņas. Arī uz pavirši

novērtētu faktu pamata izteikts viedoklis neveido Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi, jo tas ir un paliek viedoklis.

J.Paidera rakstiskajā skaidrojumā, kas adresēts parlamentārās izmeklēšanas komisijai, ir sniegts viedoklis par to, kā viņš saprot AS "Cits Medijs" statūtus. Arī tad, ja šie statūti nav saprasti pareizi, tās nav nepatiesas ziņas Krimināllikuma 272.panta izpratnē, bet gan viedoklis. Ja statūtu teksts kādam radījis pārpratumus, nav šķēršļu, lai statūtu pareizā izpratne tiktu darīta zināma, bet tas nav risināms ar tiesību aizsardzības iestāžu vai parlamentārās izmeklēšanas komisijas starpniecību.

Līdz ar to pārbaudes ietvaros jānorobežojas no J.Paidera un žurnāla "Ir" galvenās redaktora N.Ločmeles atšķirīgo viedokļu analīzes par patiesā labuma guvēju izpratni un noskaidrošanas iespējām. Šajā sakarā papildus atzīmējams, ka jēdziens "patiesā labuma guvējs" ir juridisks termins, par kura nozīmi pat juristu vidū var būt strīdi. Strīds par šī jēdziena nozīmi ir strīds par to, kurš viedoklis ir pareizāks.

VI

Apkopojot iepriekš secināto, konstatējams, ka I.Liepiņš un J.Paiders atbilst speciālā subjekta pazīmēm, taču viņu izteikumi neveido Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi.

I.Liepiņa izteikums "Rīdzenes sarunu publikācija par 79, 49% ir viltus ziņas (*fake news*)" jāsaprot šādi: "79, 49% no Rīdzenes sarunā runātā nav realizējies dzīvē". Tas, ka liela daļa no Rīdzenes sarunās minētā nav realizējies vai vismaz tas nav pierādīts, atbilst patiesībai, tātad šis izteikums nav nepatiess (sk. lēmuma motīvu daļas III.sadaļu). Savukārt izteikuma turpmākā daļa "žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus" ir viedoklis, kas nevar veidot Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi (sk. lēmuma motīvu daļas IV.sadaļu).

J.Paidera izteikums, ka nav iespējams noskaidrot žurnāla "Ir" izdevēja AS "Cits medijs" patiesos labuma guvējus, jo tie nav publiskoti, ir viedoklis (sk. lēmuma motīvu daļas V.sadaļu).

Līdz ar to nav pamata vērtēt, vai ir pietiekošas pazīmes par Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvo pusi.

Rezolutīvā daļa

Ievērojot minēto, un pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 373.panta pirmo daļu, 377.panta 2.punktu,

nolēma:

1. Atteikt kriminālprocesa uzsākšanu pēc žurnāla "Ir" galvenās redaktora Nellijas Ločmeles 2017.gada 28.septembra iesnieguma, jo Imanta Liepiņa un Jura Paidera rīcībā nav Krimināllikuma 272.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva.
2. Par pieņemto lēmumu paziņot iesniedzējai, Imantam Liepiņam, Jurim Paideram, kā arī Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas priekšsēdētājai Ingunai Sudrabai.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 373.panta piekto daļu lēmums nav pārsūdzams.

Prokurors

Māris Leja